

Hemlighetsmakeri kring SL-affärer döms ut

Höga chefer på Stockholms läns landsting vågrar säga om man har gjort affärer med bolag i skatteparadis. De hänvisar till sekretess. Men Staffan Wikell, jurist på Sveriges kommuner och landsting, SKL, ställer sig tveksam till att den uppgiften skulle omfattas av sekretess. "Det verkar konstigt. Jag vet inte vilken paragraf i sekretesslagen det i så fall skulle vara", säger Wikell.

Jani Pirttisalo Sallinen

jani.pirttisalo@svd.se

Joel Dahlberg

joel.dahlberg@svd.se

SL har i ett antal komplicerade affärer med amerikanska banker och pensionsstiftelser leasat ut och leasat tillbaka tågagnar. Det rör sig om affärer med hundratal vagnar och många miljarder kronor. De tecknades för 15–18 år sedan men många av dem är fortfarande aktuella. Det sista avtalet löper ut 2032.

SvD har granskat leasingaffärerna och försökt få fram namnen på SL:s motparter. Enligt Stockholms läns landsting, SLL, råder emellertid absolut sekretess kring motparternas namn.

En central del i avtalen är de borgensåtaganden som SLL och ett antal andra landsting har skrivit under på begäran av de amerikanska motparterna. Här är det länsinvånarnas pengar man sätter i pant, men även här hålls motparterna hemliga.

–Det är ju avtalen som är hemliga. Det är absolut sekretess på

det mesta, säger Peter Fransson, sektionschef för verksamhetsstyrning och ekonomi på trafikförvaltningen.

SvD har uppgifter som pekar på att SL:s tågaffärer involverar parter som är registrerade i skatteparadis. Gunnel Forsberg, tillförordnad utvecklingsdirektör på trafikförvaltningen och tidigare ekonomidirektör på Stockholms läns landsting, vågrade i en intervju med SvD att kommentera de uppgifterna.

–Vi har valt att varken säga ja eller nej om vilka parter som ingår, säger Gunnel Forsberg.

Vi frågar inte vilka parter det är utan var bolagen kan finnas registrerade?

–Just det, men det är indirekt en sådan fråga, vi har i alla fall valt att inte kommentera det heller, säger Forsberg.

Staffan Wikell, förbundsjurist på Sveriges kommuner och landsting, SKL, ställer sig tveksam till att uppgiften om var en icke namngiven affärspartner är registrerad skulle omfattas av sekretess.

–Det verkar konstigt.

Under vilken paragraf i lagstiftningen skulle en sådan uppgift kunna omfattas av sekretess?

–Det finns ju sekretess som gäller skada för motpart, men jag vet inte vilken skada det i så fall skulle kunna vara. Jag känner inte till någon annan bestämmelse i lagen som skulle kunna gälla, säger Staffan Wikell.

SLL har hävdad att de lands-

tingsägda bolag som har ingått avtalen kan riskera stora skadestånd om sekretessen i avtalen bryts. På vilket sätt de hittills hemlighållna motparterna skulle ta skada kan inte ansvariga på Stockholms läns landsting svara på.

Någon av er måste ju ha läst klausulen som säger att ni inte får berätta om er affärspartner?

–Det är sekretessuppgifter som ligger i det här avtalet, det är amerikansk rätt. Vi har tagit hjälp av jurister att tolka utifrån avtal och amerikansk rätt, säger Peter Fransson, vd på dotterbolaget SL Finans.

Det måste ju finnas ett skäl till att det ska hållas hemligt?

–Vi kan inte svara på något om varför man gjorde så här när man ingick avtalen, säger Peter Fransson.

Så ni vet inte varför det här är sekretessbelagt?

–Vi har inte varit med när ställningstagandena gjordes, säger Gunnel Forsberg, tillförordnad utvecklingsdirektör på Stockholms läns landsting, SLL.

Inte heller kan hon säga vilken skada som kan uppstå för SLL och skattebetalarna om man avslöjar detaljer kring motparterna.

–Det är jättesvårt att bedöma utifrån att det här är en skadeståndprocess som kommer att bedrivs, det kan inte jag värdera. Vi är satta att förvalta avtalet och vi väljer att följa avtalet, säger Gunnel Forsberg. ■



Gränspoliserna på bland annat Arlanda måste få bättre utbildning, säger kriminologen Ardavan Khoshnood. Foto: Tomas Oneborg

Gränskontroller sågas – "jihadister kan komma in"

Kritiken från EU-kommissionen mot Sveriges yttre gränskontroller är värre än tidigare känt, rapporterar Ekot. Kriminolog Ardavan Khoshnood menar att det mest allvarliga är att jihadister kommer in i landet utan vår vetskap. "Vi släppte ju in Akilov."

Matilda Aprea Malmqvist
matilda.aprea.malmqvist@svd.se

Kritiken mot svensk gränsvakning är värre än vad som tidigare har varit känt, rapporterar Sveriges Radio Ekot.

Sveriges gränskontrollverksamhet bryter mot EU:s regler – och hela uppbyggnaden och organisationen sågas i en sekretessbelagd EU-rapport, där Sverige anklagas för att bryta mot Schengenreglerna.

Problem som omedelbart måste åtgärdas.

–Det mest allvarliga är att så kallade jihadister kan komma in i landet utan att vi vet om det. Det är den absolut allvarligaste biten i det här, säger Ardavan Khoshnood, kriminolog vid Malmö universitet.

Kvällsposten har tidigare uppmärksammat delar av problemen med gränskontrollverksamheten. Ett av problemen är att personal på Arlanda flyplats inte känner till profileringslistor och riskindikationer som finns för att upptäcka jihadister.

–Många som jobbar ute som gränskontrollanter har kanske jobbat med något annat tidigare. De får någon veckas utbildning och sen ska de kontrollera pass och så har de inte ens tillgång till vad de ska bara uppmärksamma på. Det kan vara alltifrån att personen kommer från ett specifikt område där vi vet att jihadister har rest mycket, eller att man är plockig och nervös eller svettas mycket, säger Ardavan Khoshnood.

Han förstår: –En tydlig riskindikator kan vara att många jihadister käm-

par och strider i vissa delar av Syrien, har man inte koll på dessa områden försvinner de igenom kontrollen.

EU-inspektörerna skriver i rapporten att de olika myndigheterna som har ansvar för yttre gränskontroller, Polisen, Kustbevakningen, Migrationsverket och Tullen, saknar gemensam struktur och enhetlighet i sättet att arbeta, uppger Ekot.

Ardavan Khoshnood menar att vårt geografiska läge också spelar in, då Sverige ligger fredligt mellan Norge och Finland och har därför inte har samma erfarenhet av jihadister så som England, Tyskland och Frankrike har haft.

Gränspolischefen Patrik Engström säger till Ekot att det är extremt allvarligt och bekymmersamt, och att han tror att problemen kommer att ta fem år att åtgärda.

Kriminolog Ardavan Khoshnood välkomnar kritiken från EU.

–Det har länge funnits en naivitet hos oss. Säger Engström fem år så är det fem år. Det kommer att ta lång tid innan vi kan bygga en gränskontroll som är värd sitt namn. Man får inte glömma att polisen är en myndighet som går under regeringens och styrs därifrån. Men denna rapport öppnar upp ögonen på våra politiker att faktiskt göra någonting.

Men Ardavan Khoshnood menar att det finns en möjlighet att vi redan har släppt in jihadister i Sverige.

–Vi släppte ju in Akilov, trots stora riskindikationer, så det har vi säkert.

Vad måste politikerna vidta för åtgärder nu?

–Akut satsa mer på utbildning. De måste förstå att vara en passkontrollant innebär inte att sitta i ett bås och kolla om personen är efterlyst. Det handlar om så mycket mer – psykologi, beteendevetenskap och gärningsmannaprofilering. Nu krävs gedigen utbildning. ■

→ Landstingens hemliga tågaffärer | SvD.se



Trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting vill inte berätta vilka de gör affärer med. Foto: Magnus Hjalmarsen Neideman

→ SvD.se

Vet du mer?

Kontakta oss via vår krypterade Tipsatjänst Secure Drop.

Gå in på: www.svd.se/tipsa-svd

Fakta | Vad gäller saken?

■ **SvD har** kunnat avslöja att en av parterna i de så kallade US-leasarna var en amerikansk bank, Wilmington Trust.

■ **Den specifika** affären gjordes mellan Transitio (på uppdrag av SL), Wilmington Trust och SL-koncernen och innefattar leasing av 88 äldre tun-

nelbanevagnar och 39 äldre pendeltåg.

■ **Wilmington Trust**, som är förvaltare av affären ("trustee") har haft verksamhet i skatteparadisen Kajman- och Caymanöarna, bolag som registrerades samma år som Transitio skrev under avtalet. Det framgår i SvD:s granskning.

■ **Flera toppar** i den amerikanska banken har dömts skyldiga till grova finansiella bedrägerier i år. Utredningen mot dem pågick i sju år, där bland annat FBI utredde.

■ **En källa** inom FBI har sagt till SvD att uppgifterna är intressanta och att man vill

ha mer information.

■ **Flera landsting** har US-leasat idag. SL:s leaseaffärer med amerikanska intressen i tunnelbanan sträcker sig till 2032.

Alla artiklar i granskningen samlas här; **Landstingens hemliga tågaffärer.**

SvD